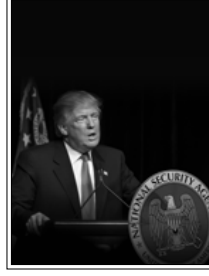

TRUMP'IN KABİNESİ VE ULUSAL GÜVENLİK EKİBİ

KILIÇ BUĞRA KANAT, JACKSON HANNON

TRUMP'IN KABİNESİ VE ULUSAL GÜVENLİK EKİBİ

KILIÇ BUĞRA KANAT, JACKSON HANNON

COPYRIGHT © 2017

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.) yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımını yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Uygulama: Erkan Söğüt

Kapak Fotoğrafı: shutterstock.com

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

Eyüp İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Kahire

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen Flat No: 19 Cairo EGYPT

Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985 | @setakahire

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
TRUMP'IN KABİNESİ VE ULUSAL GÜVENLİK EKİBİ	8
MIKE PENCE - BAŞKAN YARDIMCISI	8
REINCE PRIEBUS - ÖZEL KALEM MÜDÜRÜ	10
STEVE BANNON - BAŞ STRATEJİST & BAŞ DANIŞMAN	11
KORGENERAL MIKE FLYNN - ULUSAL GÜVENLİK DANIŞMANI	12
SENATÖR JEFF SESSIONS - ADALET BAKANI	15
MIKE POMPEO - CIA DİREKTÖRÜ	17
JAMES MATTIS - SAVUNMA BAKANI	19
REX TILLERSON - DIŞİŞLERİ BAKANI	20
SONUÇ	23

YAZAR HAKKINDA

Kılıç Buğra Kanat

SETA-Washington D.C. Araştırma Direktörü Kılıç Buğra Kanat, Penn State Üniversitesi Erie Kampüsü'nde Siyaset Bilimi doçentidir. Doktorasını Syracuse Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde tamamlayan Dr. Kanat aynı üniversiteden yüksek lisansını ve Marquette Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden ikinci yüksek lisansını almıştır. 2015 yılında Penn State Üniversitesi Erie Kampüsü'nde Üstün Araştırma Ödülü ve Öğretim Üyeleri Konseyi Araştırma Ödülü'ne layık görülen Kanat, daha önce Dış Politika Girişimi Geleceğin Liderleri Programı'na katılmıştır. Dr. Kanat'ın makaleleri *Foreign Policy*, *Insight Turkey*, *The Diplomat*, *Middle East Policy*, *Arab Studies Quarterly*, *Mediterranean Quarterly*, *Journal of South Asian and Middle Eastern Studies*, *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* ile *Journal of Muslim Minority Affairs* dergilerinde yayımlanmıştır. Halen *Daily Sabah*'ta köşe yazarı olan Dr. Kanat, aynı zamanda *History, Politics and Foreign Policy in Turkey*, *Change and Adaptation in Turkish Foreign Policy* ve *Politics and Foreign Policy in Turkey: Historical and Contemporary Perspectives*'in yazı işleri müdür yardımcılığını yürütmektedir.

Jackson Hannon

Lisans eğitimini Arapça ve Siyaset Bilimi alanlarında Utah Üniversitesi'nde tamamlamış, burada ekonomi ve uluslararası ilişkiler sertifikaları almıştır. SETA Washington DC'de araştırma asistanı olan Hannon bundan önce Ürdün'de Arapça eğitimi görmüştür. Hannon'un çalışmaları uluslararası güvenlik, Ortadoğu ve Afrika siyaseti ile Transatlantik ilişkilere yoğunlaşmaktadır.

ÖZET

Bu analizde ABD başkanı seçilen Trump'ın oluşturacağı kabine için atadığı ya da aday gösterdiği kişiler incelenecektir. Trump kabinesi birçok farklı eğitim ve meslek gruplarından kişilere yer vermektedir. Bunlar arasında Trump gibi siyasi tecrübesi az isimler bulunurken, uzun yıllar devlet hizmetinde çalışmış tecrübe sahibi isimler de mevcuttur. Trump'ın geçiş süreci ayrıca kızı Ivanka ve damadı Jared Kushner'ın ABD dış politikasını yönlendirmede önemli rol oynayabileceklerini göstermiştir. Trump'ın kızı Ivanka şimdiden birçok üst düzey toplantıda yer almıştır. Farklı profillerden oluşan bu ekibin Beyaz Saray politikalarını nasıl etkileyeceğini ise zaman gösterecek.

Trump yönetiminin neler getireceği merakla beklenmektedir. Bu analizde ABD başkanı seçilen Trump'ın oluşturacağı kabine için atadığı ya da aday gösterdiği kişiler incelenecektir.

TRUMP'IN KABİNESİ VE ULUSAL GÜVENLİK EKİBİ

2016 Amerika Birleşik Devletleri (ABD) başkanlık seçimlerinde Donald Trump'ın galip gelmesi, modern zamanların en çok tartışılan seçim sonuçlarından biri olarak toplumsal hafızaya kazınmıştır. Kampanya boyunca Trump'ın Demokrat rakibi Hillary Clinton favori aday olarak gösterilmişti. Bununla birlikte seçim öncesi yapılan analizlerin çoğu Hillary Clinton'ın potansiyel kabine tercihlerine ve dış politika ekibine odaklanmaktaydı. Trump'ın kampanyası boyunca ise herhangi bir uzman danışman listesi gündeme gelmemekle birlikte Senatör Jeff Sessions başkanlığındaki Ulusal Güvenlik Danışma Komitesi kampanya boyunca Trump'a dış politika bildiri ve tavsiyelerinde bulunan tek birim olarak görev almıştı. Bugün ABD ve dünyanın geri kalanı, Trump yönetiminin neler getireceğini merakla beklemektedir. Siyasi bir geçmişi ve siyasetle derin bağları bulunmayan Trump, ABD'nin dış ve güvenlik politikalarıyla ilgilenen akademisyen ya da eski yetkililerden oluşan iletişim ağına dahil değildir. Ayrıca belirli bir siyasi duruşu benimsediğini gösteren herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Önemli siyasi meselelere karşı duruşu kampanya süreci boyunca değişikliğe uğramış, çoğu zaman söylemleri kesinlikten yoksun olmuştur.

Bu analizde ABD başkanı seçilen Trump'ın oluşturacağı kabine için atadığı ya da aday gös-

terdiği kişiler incelenecektir. Trump kabinesi birçok farklı eğitim ve meslek gruplarından gelen kişilere yer vermektedir. Bazılarının tıpkı Trump'ın kendisi gibi minimum siyasi tecrübesi bulunurken, bazıları uzun yıllar devlet hizmetinde bulunmuş isimlerdir. Trump'ın geçiş süreci ayrıca Trump'ın bazı aile üyelerinin, örneğin kızı Ivanka ve damadı Jared Kushner'ın Trump yönetimi altında dış siyaseti formüle etmede önemli rol oynayabileceklerini gözler önüne sermiştir. Birçok uzman tarafından tartışmalı ve problemli olarak görülse de Trump'ın kızı Ivanka şimdiden babasıyla birlikte birçok üst düzey toplantıya katılmıştır. Tüm bu birbirinden farklı kişiliklerin Beyaz Saray politikalarını nasıl etkileyeceğini ise önümüzdeki dönemde göreceğiz.

Mike Pence - Başkan Yardımcısı

11 Kasım tarihinde Trump, Başkan Yardımcısı seçilen Mike Pence'i, geçiş süreci ekibini yönetmesi için New Jersey Valisi Chris Christie ve ekibi yerine atamıştır.¹ Pence'in ve Trump'a yakın diğer danışmanların geçiş sürecini yönetmek üzere atanmaları, atamaların kampanya boyunca Trump'a yakın durmuş isimler tarafından yönlendirileceğine işaret etmektedir. Bu durum Pence'e kendi politika ve fikirleriyle uyuşan isimleri atama fırsatını sunmaktadır. Pence, çeşitli dış politika meselelerinde fikirlerini Trump ile bağdaşacak bir çizgiye getirmeye çalışsa da kampanya boyunca Trump'a göre daha şahin bir Cumhuriyetçi tutum sergilemiştir.² Başkanlık tartışmalarının en kritik anlarından birinde, Trump kendisinin ve başkan yardımcısı adayının Suriye krizine yönelik farklı tutumları olduğunu söylemiştir. Kampanyadan kabine oluşturmaya evrilen bu süreçte, Pence'in geçiş sürecindeki görevinin yeni yönetimin dış politikalarında önemli bir rol oynaması muhtemeldir.

1. Michael D. Shear, Maggie Haberman ve Michael S. Schmidt, "Vice President-Elect Pence to Take Over Trump Transition Effort", *The New York Times*, 11 Kasım 2016.

2. Michael Crowley, "GOP Asks Which Trump-Pence Foreign Policy Is for Real", *Politico*, 5 Ekim 2016.

Pence'in hem Cumhuriyetçi müesses nizamla (*establishment*), hem de bu grubun dışında kalan muhafazakar isimlerle yakın bağları bulunmaktadır. Pence, 2000 ve 2012 yılları arasında Indiana eyaleti temsilcisi olarak Temsilciler Meclisi'nde hizmet vermiş, 2012 yılında ise Indiana Valisi olmuştur.³ Temsilciler Meclisi'nde bulunduğu yıllarda Cumhuriyetçi Parti'den birçok isimle yakın ilişkiler kurmuştur. Bu isimler arasında Cumhuriyetçi Parti Wisconsin Temsilcisi Paul Ryan da bulunmaktadır. Ryan, Temmuz ayının ortalarında Trump'ın başkan yardımcısı seçeneklerini düşündüğü sırada, Pence için "yakın bir dost" ifadesini kullanmıştır.⁴ Bu yakın ilişkiler, Pence'i Cumhuriyetçi Parti ve Trump kampanyası için birleştirici bir isim haline getirerek kabine için önde gelen adaylardan biri olmasını sağlamıştır.⁵ Seçimden kısa bir süre sonra Pence'in New Jersey Valisi Chris Christie'nin yerini alarak geçiş süreci ekibini yönetmesi kararlaştırılmıştır.⁶

Pence'in oynadığı kritik rolün göreve geldikten sonra yönetimde de devam edeceğine dair işaretler bulunmaktadır. Öncelikle, Pence yönetime seçilmiş isimler arasında hem ulusal hem de eyalet yönetimi düzeyinde ciddi anlamda tecrübesi bulunan birkaç isimden biridir. Yardımcıları, Pence'in seçim sonrasında düzenlenen çeşitli toplantılara katılmasının gelecek yönetimde önemli bir rol oynamaya devam edeceğinin bir göstergesi olduğunu söylemişlerdir.⁷ Ayrıca geçiş ekibi görevlilerinden Sean Spicer'a göre, Pence günlük olarak istihbarat brifingleri almaktadır.⁸

Pence, ABD tarihindeki etkili başkan yardımcılarında biri olan Dick Cheney ile de sık sık kıyaslanmaktadır.⁹

Gelecek yönetimde önemli bir yer edinmesi beklenmesine rağmen Pence'in Trump yönetimi bünyesinde dış politikayı ne ölçüde etkileyeceği veya yönlendireceği henüz belirli değildir. Kampanya sırasında Pence ve Trump bilhassa dış politika meseleleri üzerine sık sık fikir ayrılığına düşmüştür. Trump, Pence'in Suriye üzerine yaptığı açıklamalara katılmadığını belirtmiştir. Pence, ABD askeri kuvvetlerinin Esed rejimine karşı harekete geçirilmesini tavsiye etmiş, Trump ise bu noktada aynı fikirde olmadığını açıkça ifade etmiştir.¹⁰ Bu hadiseden sonra Pence Suriye konusunda Trump ile ayrı düştüğü noktalardaki mesafeyi biraz daha kapatmaya gayret etmiştir.¹¹ Aralık ayında katıldığı bir etkinlikte Pence, ABD ordusunu bir "demokrasi kaynağı" haline getirme fikrini önermiş, Trump'ın ordunun eski görkemine yeniden kavuşturulması gerektiği yönündeki fikrini desteklediğinin altını çizmiştir.¹²

Kampanya boyunca Pence, Trump'ın aksine birçok farklı konuya yönelik verdiği desteği ısrarlı bir biçimde sürdürmüştür. Bu konular arasında serbest ticaret ve ABD'nin NATO da dahil olmak üzere yaptığı ittifaklar bulunmaktadır. Trump da aynı süreçte sıklıkla NATO'yu hedef alan söylemlerde bulunmuştur. Pence ise kampanyanın benimsediği retoriğe rağmen hem kendisinin hem de Trump'ın NATO ve diğer ittifakları desteklediğini belirtmiştir.¹³ Seçimden sonra Pence'in NATO konusunda tartışmak üzere Başkan Yardımcısı Biden ile görüştüğü

3. "Gov. Mike Pence Bio", Fox News, 14 Haziran 2016.

4. Paul Kane, "What Paul Ryan Wants in Donald Trump's Vice-Presidential Selection", *The Washington Post*, 13 Haziran 2016.

5. Jonathan Easley, "Five Things to Know about Mike Pence", *The Hill*, 13 Haziran 2016.

6. Glenn Thrush & Louis Nelson, "Pence to Take over Trump's Transition Effort From Christie", *Politico*, 11 Kasım 2016.

7. Matthew Nussbaum, "Pence to Play Big Role in Trump Administration, Aides Say", *Politico*, 10 Kasım 2016.

8. Katherine Faulders ve Alexander Mallin, "Trump Team: President-Elect Now Receiving 3 Presidential Briefings a Week", ABC News, 14 Aralık 2016.

9. Carl Hulse, "Mike Pence Emerging as a Commanding Figure in Trump Administration", *The New York Times*, 11 Kasım 2016.

10. Isaac Arnsdorf, "Trump Disagrees with Pence on Syria", *Politico*, 9 Ekim 2016.

11. Nicole Gouette & Jill Disis, "Trump Dismisses Running Mate Pence's Syria View", CNN, 10 Ekim 2016.

12. John T. Bennett, "Inside Man: Pence Emerging as 'the Key' to Trump's Agenda", *Roll Call*, 14 Aralık 2016.

13. "Pence Talks Turkey, Abortion, Trumponomics, Trade and The Supreme Court", PBS Newshour, 21 Temmuz 2016.

belirtilmiştir. Ancak bu görüşmenin detayları yayımlanmamıştır.¹⁴

Seçimden bir gün sonra Pence *Hürriyet Daily News* gazetesine verdiği demeçte Türkiye'nin bölgedeki en önemli ABD müttefiği olduğunu ve Trump yönetiminin ABD-Türkiye ilişkilerini düzelterek eski haline getirmeye çalışacağını belirtmiştir.¹⁵ Pence ayrıca, 15 Temmuz darbe girişiminin Obama yönetiminin Ortadoğu coğrafyasında artan kaosu durdurmadaki başarısızlığının işaretlerinden biri olduğunu söylemiştir.¹⁶ Ancak Temsilciler Meclisi'nde bulunduğu süre zarfında Pence, Türkiye'nin Gazze'de Hamas'ı desteklemesini sertçe kınamakta ve ABD ile ilişkilerini sürdürmek istiyorsa Türkiye'nin bu Filistinli gruba olan desteğini çekmesi gerektiğini öne sürmektaydi.¹⁷

Reince Priebus - Özel Kalem Müdürü

Reince Priebus, Ocak 2011 tarihinden bu yana Cumhuriyetçi Parti Ulusal Komite (RNC) Başkanı olarak görev almaktadır. Tecrübeli bir Cumhuriyetçi politikacı olan Priebus'un ismi, Trump'ın Özel Kalem Müdürlüğüne atamak istediği başlıca aday olarak geçmiştir.¹⁸ Kampanya dönemi boyunca Priebus ve Trump, özellikle Trump'ın Temsilciler Meclisi Başkanı ve Cumhuriyetçi Parti'nin gözde üyelerinden Paul Ryan'ın yeniden seçim kampanyasını destekleme konusundaki başarısızlığı nedeniyle anlaşmazlığa düşmüşlerdir.¹⁹ Parti içinde Trump'ın adaylığının büyük bir anlaşmazlığa sebep olduğu tartışmaları gündemdeyken de Priebus, Ryan ve

Trump arasındaki görüşmeyi ayarlama da önemli bir rol oynamıştır.²⁰ Priebus, Cumhuriyetçi Parti Ulusal Komite Başkanı olarak Trump'ın seçim kampanyasında dolaylı fakat önemli bir rol oynamıştır. Ekim ayı başlarında *Wall Street Journal*'a yaptığı açıklamada "Cumhuriyetçi Parti Ulusal Komite'nin Trump kampanyasıyla tam bir koordinasyon içinde bulunduğunu ve ilişkilerimizin çok iyi durumda olduğunu açıkça ifade etmek istiyorum" demiştir.²¹

Başkanlık seçimlerinin ertesi günü, Temsilciler Meclisi Başkanı Ryan, Priebus'a yalnızca Trump'ı başkanlığa götürdüğü için değil aynı zamanda hem Temsilciler Meclisi hem de Senato'da Cumhuriyetçi çoğunluğu sağlamaya katkıda bulunduğu için övgü dolu sözler sarf etmiştir.²² 13 Kasım Pazar günü, Priebus'un yeni Beyaz Saray yönetiminin Özel Kalem Müdürü olacağı ilan edilmiştir.²³ Priebus'un bu göreve getirilecek olması, şüphesiz onu mükafatlandırmanın yanı sıra Cumhuriyetçilerin müesses nizamına zeytin dalı uzatma isteğini de sergilemektedir. Priebus, kampanyanın zor zamanlarında dahi Trump'ın arkasında durmuştur.²⁴ Priebus'un partinin bir takım etkin üyeleriyle olan iyi ilişkisi, Trump'ın yönetime gelmek üzere olduğu bugünlerde onu parti için çok değerli bir kazanım haline getirmiştir. Ancak bu yakın ilişkiler Trump'ın daha radikal yandaşlarından bazıları tarafından zayıflık olarak görülmektedir.

İstihbarat Teşkilatı Direktörlüğü ya da Bakanlık pozisyonlarının aksine, Beyaz Saray Özel

14. Gabby Morrongiello, "Pence, Biden Talk NATO in Meeting," *The Washington Examiner*, 10 Kasım 2016.

15. Razi Canikligil, "Trump Wants to Improve Turkey Ties: Pence", *Hürriyet Daily News*, 9 Kasım 2016.

16. Cristiano Lima, "Pence: Turkish Coup Attempt 'Evidence' of 'Failed' Clinton Foreign Policy", *Politico*, 15 Temmuz 2016.

17. "Pence: Turkey Needs to Decide", Vote Smart, <https://votesmart.org/public-statement/518377/pence-turkey-needs-to-decide#.WFhez7YrKi4>, (Erişim tarihi: 19 Aralık 2016).

18. Zeke J. Miller, "Reince Priebus Under Consideration as Donald Trump's Chief of Staff", *Time*, 9 Kasım 2016.

19. Harper Neidig, "Priebus furious at Trump for not endorsing Ryan", *The Hill*, 3 Ağustos 2016.

20. Tim Hains, "Reince Priebus Reports on Trump/Ryan Meeting: 'It Was Great!'", Real Clear Politics, 12 Mayıs 2016, http://www.realclearpolitics.com/video/2016/05/12/reince_priebus_reports_on_trumpryan_meeting_it_was_great.html, (Erişim tarihi: 19 Ocak 2017).

21. Reid J. Epstein, "RNC Chairman Priebus Says He Remains 'In Full Coordination' With Trump Campaign", *The Wall Street Journal*, 9 Kasım 2016.

22. Alan Rappeport & Alexander Burns, "Highlights of Hillary Clinton's Concession Speech and President Obama's Remarks", *The New York Times*, 9 Kasım 2016.

23. Alex Isenstadt & Marc Caputo, "Trump Names Priebus and Bannon as Top Aides", *Politico*, 13 Kasım 2016.

24. Katy Tur ve Benjy Sarlin, "Gingrich, Giuliani, Priebus Eyed for Top Jobs in Trump White House", NBC News, 7 Kasım 2016.

Kalem Müdürü doğrudan Dışişlerinde çalışan bir birimi denetlemez. Buna rağmen kalem müdürlüğü, denetçi bir pozisyon olarak görülmektedir ve diğer danışmanların başkana erişimini kontrol edebilmektedir. Başkan Obama ve Özel Kalem Müdürü Denis McDonough arasındaki yakın ilişki, son yıllarda bu görevin önemini artırmıştır. Bu dinamik, özel kalem müdürünün hem iç hem de dış politika geliştirmede başkan için en önemli danışman olabileceğini göstermiştir.

Bu nedenle Priebus'un bu koltuğa atanması, birçokları tarafından partinin müesses nizamını ve ana akım Cumhuriyetçileri destekleme yolunda yapılmış güvenli bir seçim olarak görülmektedir. Başkanlık ofisinin denetçisi olması ve danışman olarak üstlenebileceği potansiyel rol nedeniyle, Priebus'un görev alanı ve nüfuzu tahmin edilenden çok daha fazla olabilir. Elbette müesses nizam ile olan yakın bağları Priebus'u yönetimde kilit konumlarda olacak diğer adayların, örneğin müesses nizam karşıtı bir figür olarak bilinen Trump'ın Baş Stratejisti Steve Bannon'ın hedefi haline getirebilir. Trump'ın itibar ettiği bilinen bazı aile üyeleri de resmi sınırları es geçerek Priebus'un rolü için güçlük oluşturabilir.

Steve Bannon - Baş Stratejist & Baş Danışman

Priebus'un Özel Kalem Müdürlüğüne atanması dengelerin Cumhuriyetçi müesses nizamın lehine olacağı izlenimini verse de Steve Bannon'ın Trump'ın Baş Stratejisti ve Baş Danışmanı olarak hizmet vereceğinin duyurulması bu beklentiye gölge düşürmüştür.²⁵ Priebus'un müesses nizam ile güçlü ilişkileri bulunurken Bannon; Paul Ryan, Mitch McConnell ve John McCain gibi Cumhuriyetçi liderleri sertçe eleştirmesiyle tanınan tartışmalı bir isimdir.²⁶ 2015 yılının Haziran ayında, Trump'ın kampanyasına henüz dahil olmadan

yaklaşık bir yıl önce, *Bloomberg Politics* Bannon'ı "ABD siyaset hayatının en tehlikeli adamı" olarak tarif etmiş, "Boehner ve Jeb Bush gibi Cumhuriyetçilere en az Clinton çizgisindeki Demokratlara olduğu kadar karşı" nitelemesinin altını çizmiştir.²⁷

Müesses nizam ile olan yakın bağları Priebus'u yönetimde kilit konumlarda olacak diğer adayların, örneğin müesses nizam karşıtı bir figür olarak bilinen Trump'ın Baş Stratejisti Steve Bannon'ın hedefi haline getirebilir.

Eski bir deniz subayı olan Bannon, bir süre yatırım bankacılığı yapmış, daha sonra Andrew Breitbart'ın ölümünün ardından Breitbart News kuruluşunun Yönetim Kurulu Başkanlığına gelmiştir. Popüler bir muhafazakar medya organı olan Breitbart News'in yöneticisi olan Bannon, elindeki bu imkanı henüz resmi olarak kampanyaya katılmadan önce bile Trump kampanyası için seferber etmiştir. 2016 yazında verdiği bir röportajda Bannon, Breitbart'ın bir "alternatif sağ platformu" olduğunu söylemiştir.²⁸ Bannon, aynı zamanda muhafazakar eğilimli ve kar amacı gütmeyen bir araştırma grubu olan Hükümet Hesap Verebilirlik Enstitüsü'nün (*Government Accountability Institute*) kurucusudur. Bu grup "ahbap-çavuş kapitalizmi, vergi gelirlerinin kötüye kullanımı ve benzeri devlet yolsuzluklarını ve vazife suistimallerini" araştırmaya odaklanmış bir oluşumdur.²⁹

Bannon'ın yönetim kadrosunda yer alacağının duyurulması Demokrat çevrelerce büyük bir hayret ile karşılanmıştır. Atanmasını takiben 169 Demokrat vekil tarafından imzalanan

25. Michael D Shear, Maggie Haberman ve Alan Rappoport, "Donald Trump Picks Reince Priebus as Chief of Staff and Stephen Bannon as Strategist", *The New York Times*, 13 Kasım 2016.

26. Tyler Pager, "Breitbart's Most Vicious Attacks on GOP Leaders", *Politico*, 17 Ağustos 2016.

27. Joshua Green, "This Man Is the Most Dangerous Political Operative in America", *Bloomberg Businessweek*, 8 Ekim 2015.

28. Sarah Posner, "How Donald Trump's New Campaign Chief Created an Online Haven for White Nationalists", *Mother Jones*, 22 Ağustos 2016.

29. "About", *Government Accountability Institute*, <http://www.g-a-i.org/about/>, (Erişim tarihi: 14 Kasım 2016).

ve Trump'tan bu atamasını iptal etmesini talep eden bir mektup yayımlanmıştır. İftira ve Karalama ile Mücadele Birliği ve Amerikan-İslam İlişkileri Konseyi'nin de dahil olduğu çeşitli gruplar bu atamayı eleştiren açıklamalar yayımlamışlardır. Bannon beyaz üstünlüğüne inanan bir milliyetçi ve alternatif sağ hareketinin ateşli bir savunucusu olarak betimlenmektedir. Eleştirenler aynı zamanda Bannon'ı Breitbart'ı "beyaz etnik milliyetçi bir propaganda aracı"na dönüştürdüğü yönünde suçlamaktadır.³⁰ Bu doğrultuda Bannon'ın Beyaz Saray'a atanmasının ırkçılık ve farklı gruplara karşı önyargıları meşrulaştıracağı belirtilmektedir.³¹ Bannon "beyaz milliyetçi" yaftasını reddetmekte ve "ekonomik milliyetçi" olduğunu öne sürmektedir. Ayrıca alternatif sağ hareketinin ırkçı ve antisemit olduğunu da reddetmektedir.³²

Bannon'ın Baş Stratejist olarak atanması Trump ekibi içerisinde çeşitli konular üzerine önemli fikir ayrılıklarının baş gösterebileceğine işaret etmektedir. Atanmalarından bu yana Bannon ve Priebus'un Dışişleri Bakanı seçimi de dahil olmak üzere birçok farklı meselede fikir ayrılığına düştüğünü belirten raporlar yayımlanmıştır. Söylenenlere göre Priebus, bir müesses ni zam figürü ve eski bir Trump muhalifi olan Mitt Romney'i desteklerken Bannon ise Romney'in yeni Başkana olan sadakatinden şüphe eden bir gruba yakın durmaktadır.³³ Senato onayı gerektirmeyen bu atama büyük eleştirilere maruz kalmış, müstakbel Başkan Trump, Bannon yerine bir başkasını atamaya çağırmıştır. Bannon'ın yönetimde devam eden rolünün Demokrat siyasetçiler ile olan gerginliği yükseltmesi muhtemeldir.

30. Jose A. DelReal, "Trump Draws Sharp Rebuke, Concerns over Newly Appointed Chief White House Strategist, Stephen Bannon", *The Washington Post*, 13 Kasım 2016.

31. Katie Glueck, "Fear Rises That Bannon Could Bring the 'Alt-Right' into White House", *Politico*, 14 Kasım 2016.

32. Eric Bradner, "Bannon Rejects White Nationalism: 'I'm an Economic Nationalist'", CNN, 21 Kasım 2016.

33. Eliana Johnson ve Annie Karni, "Trump's Team of Rivals: Fighting Spills into Public", *Politico*, 25 Kasım 2016.

Korgeneral Mike Flynn - Ulusal Güvenlik Danışmanı

18 Kasım Cuma günü Trump yönetimi Korgeneral Michael Flynn'in Trump'ın Ulusal Güvenlik Danışmanı olacağını duyurdu.³⁴ Trump'ın danışmanları arasında belki de en çok tanınan isim olan Flynn, kampanya boyunca Trump'ın Baş Askeri Danışmanı olarak hizmet etti. Yıllarca Demokrat bir isim olarak devlet hizmetinde yer alan Flynn, 2014 yılında faal görevinden emekli olmadan önce Başkan Obama yönetiminde Savunma İstihbaratı Teşkilatı (DIA) Direktörü olarak hizmet etti. Devlet hizmetinden ayrıldıktan sonra ise radikal İslam ve bunun ABD'ye oluşturduğu tehdit konusundaki fikirleri sebebiyle Obama yönetimince dışlandığını birçok kez dile getirmiştir.³⁵ Flynn, Trump'ın kampanyasının başlangıç safhasında ateşli bir Trump taraftarı olarak öne çıkmış, Ulusal Cumhuriyetçi Parti Kongresi ve diğer etkinliklere konuşmacı olarak katılarak bu desteğini göstermiş, Başkan adayı ise kendisine bu desteğin karşılığını vermiştir. Trump'ın başkan yardımcısı aradığı sürede Flynn'in ismi de başkan yardımcısı adayları arasında geçmiştir.³⁶

Başkan yardımcısı seçilmese de Flynn'in Trump'ın dış politika yaklaşımlarını şekillendirmede önemli bir rol oynadığı belirtilmektedir.³⁷ Bunlar arasında en önemlisi de Trump'a DEAŞ karşıtı kampanya, ABD'nin İran politikası ve ABD ordusunun durumu gibi önemli meseleler hakkında danışmanlık vermede oynadığı roldür. Ayrıca Trump'a ilk gizli istihbarat brifinginde

34. "President-Elect Donald J. Trump Selects U.S. Senator Jeff Sessions for Attorney General, Lt. Gen. Michael Flynn as Assistant to the President for National Security Affairs and U.S. Rep. Mike Pompeo as Director of the Central Intelligence Agency", Trump for America, Inc., 18 Kasım 2016, <https://www.greatagain.gov/news/president-elect-donald-j-trump-selects-us-senator-jeff-sessions-attorney-general-lt-gen-michael.html>, (Erişim tarihi: 18 Kasım 2016).

35. Dana Priest & Greg Miller, "He Was One of the Most Respected Intel Officers of His Generation. Now He's Leading 'Lock Her Up' Chants.", *The Washington Post*, 15 Ağustos 2016.

36. Robert Costa, "A Curveball in Trump's Veep Search: He's Seriously Considering a Retired General", *The Washington Post*, 9 Temmuz 2016.

37. Ryan Brown, "Gen. Michael Flynn: Possible Trump VP Pick and Foreign Policy Architect", CNN, 12 Temmuz 2016.

eşlik etmiş ve Trump'ı üçüncü başkanlık münazarasına hazırlayan ekibe katılmıştır.³⁸ ³⁹ Trump, Twitter hesabında Flynn'in Savunma Bakanı olmasını öneren bir tweeti paylaşarak Flynn'in bu pozisyon için düşünülen ilk aday olduğu yönünde spekülasyonlar yaratmıştır.⁴⁰ Ancak eski bir subay olan Flynn'in, yasalar uyarınca emekliliğinin üzerinden yedi yıl geçmeden Savunma Bakanı olması mümkün değildir. Öte yandan Ulusal Güvenlik Danışmanlığı koltuğu ne bir feragat ne de Senato onay sorgusu gerektirmektedir.⁴¹

Flynn yalnızca ordudaki tecrübesinden dolayı değil aynı zamanda Trump danışmanları arasında doğrudan yürütme organı tecrübesi bulunan birkaç isimden biri olduğundan kabine için uygun bir seçim olarak düşünülmektedir. Ayrıca demokrat geçmişi sebebiyle kabineye dahil olması Trump'ın yönetiminde iki partinin üyelerini de bulundurmaya teşvik etmek için izlediği bir yol olarak görülmektedir. Başkanların, yönetimlerine iki partili bir nitelik kazandırmak için diğer parti üyelerini kabineye dahil etmesi alışılmamış bir yöntem değildir. Başkan Obama da aynı şekilde eski Cumhuriyetçi Senatör Chuck Hagel'i Savunma Bakanı görevine getirmiştir.⁴²

Flynn'in bu göreve atanması birçok kesim tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Medyada Flynn hakkında çeşitli iddialar ve eleştiriler gündeme gelmektedir. Örneğin, Flynn farklı politik görüşler nedeniyle DIA'den ayrılmak zorunda kaldığını iddia ederken bazıları bunun rahatsız edici bir liderlik tarzından kaynaklandığını söylemektedir.⁴³ Flynn, Ulusal Güvenlik Danışmanı

olarak “sorunları analiz eden, seçenekler geliştiren ve bunları Başkana sunan kuruluşlar arası süreç”ten sorumlu olacaktır.⁴⁴ Bu sorumluluk ayrıca Savunma ve Dışişleri Bakanları gibi dış siyaset aktörleri arasında aracılık ve eş güdüm sağlamayı da içermektedir. Flynn'in geçmişi göz önünde bulundurulduğunda istihbarat yetkilileri onun ulusal güvenlik camiasını yönetebilme ehliyeti konusunda endişe etmektedirler.⁴⁵

Flynn ise Savunma İstihbaratı Teşkilatı'ndan ABD'yi tehdit eden bir unsuru önemsiz gibi göstermeyi reddettiği için uzaklaştırıldığını iddia etmektedir.⁴⁶ 14 Temmuz 2016 tarihinde, Flynn Twitter sayfasına şu sözleri yazmıştır: “Önümüzdeki 24 saat içinde, Arap ve İran dünyası ‘liderlerinin’ öne çıkıp İslami ideolojilerinin iyileştirilmesi gereken bir hastalık olduğunu beyan etmeleri için meydan okuyorum.”⁴⁷ Flynn terörizmle mücadelede askeri operasyonların yeterli olmadığını, “İslam dünyasına bir kanser gibi yayılan ideoloji”⁴⁸ ile de yüzleşilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Flynn, İran ve Ortadoğu ile ilgili meselelere karşı büyük bir hassasiyet göstermektedir. Birçok kez –hem yazdığı kitapta hem de sarf ettiği sözlerde– İran'ın Ortadoğu'daki istikrarı bozan en büyük unsur olduğundan söz etmiştir. Birçok röportajında İran'a uygulanan yaptırımların gevşetilmesi ve İran nükleer anlaşmasının muhtemel olumsuz etkileri üzerine konuşmuştur. İran ile ekonomik ilişkilerin normalleştirilmesi bağlamında ise Flynn ekonomik faaliyetlerden kazanılan paranın İran'ı daha da agresifletirmesi ihtimali karşısında duyduğu kaygıyı dile getirmiştir.

38. Mike Levine ve John Santucci, “Trump to Receive First Classified Briefing”, ABC News, 16 Ağustos 2016.

39. Matthew Rosenberg, “Guiding Trump, an Ex-General Who Shakes His Fist at Washington”, *The New York Times*, 18 Ekim 2016.

40. Jessie Hellmann, “Trump Tweets about Flynn for Pentagon Head, But He's Ineligible”, *The Hill*, 23 Temmuz 2016.

41. Nancy Cook ve Andrew Restuccia, “Meet Trump's Cabinet-in-Waiting”, *Politico*, 9 Kasım 2016.

42. Michael A. Memoli, “Chuck Hagel Confirmed as Defense secretary”, *Los Angeles Times*, 26 Şubat 2016.

43. Greg Miller ve Adam Goldman, “Head of Pentagon Intelligence Agency Forced Out, Officials Say”, *The Washington Post*, 30 Nisan 2014.

44. Stephen J. Hadley, “The Role and Importance of the National Security Advisor”, Scowcroft Institute of International Affairs, 26 Nisan 2016.

45. Matthew Rosenberg, Mark Mazzetti ve Eric Schmitt, “In Trump's Security Pick, Michael Flynn, ‘Sharp Elbows’ and No Discontent”, *The New York Times*, 3 Aralık 2016.

46. Phil Stewart ve Jonathan Landay, “With Trump Victory, Blunt U.S. General Gets Second Chance”, Reuters, 18 Kasım 2016.

47. Michael Flynn, @GenFlynn, Twitter, 14 Temmuz 2016, <https://twitter.com/genflynn/status/753772080471179264>, (Erişim tarihi: 5 Aralık 2016).

48. Michael Flynn, @GenFlynn, Twitter.

Flynn yaptığı bir açıklamada şu sözleri söylemiştir: “Bu para (İran’ın) banka ve pazarlarını yeniden yapılandırarak ve güçlendirecektir. En büyük yatırım ise güvenlik sektöründe olacaktır. Orduya maaş zammı yapılacak, Hizbullah ve Hamas’a sağlanan finansmanlar artacak ve Kudüs gücünün faaliyet ve kaynaklarında büyük artış yaşanacak, istihbarat teşkilatı da bu durumdan kazançlı çıkacaktır. Yani genel olarak güvenlik ve istihbarat imkanları artacak ve silahlara kaynak yaratmaya yönelik sistemler ortaya çıkacaktır. Kolombiya ve Venezueladan Afganistan’a kadar uzanan İran Devrim Muhafızları’nın uyuşturucu kartelleri de bu durumdan faydalanacaktır”.⁴⁹ Buna ek olarak Flynn, Kudüs Güçleri gibi İranlı güvenlik aygıtları aracılığıyla Ortadoğu’da İran yanlısı bir eksenin oturması ihtimali karşısında özellikle endişelidir. Mosul’daki operasyon kuvvetlerine hitaben mevcut koşullar altında İran rejiminin Irak’taki Şii milis kuvvetlerine olan desteği nedeniyle Irak’taki çatışmanın en büyük kazananı olabileceği yönünde uyarıda bulunmuştur.⁵⁰

Trump’ın kampanyasına henüz dahil olmadan yaklaşık bir yıl önce, Bloomberg Politics Bannon’ı “ABD siyaset hayatının en tehlikeli adamı” olarak tarif etmiş, “Boehner ve Jeb Bush gibi Cumhuriyetçilere en az Clinton çizgisindeki Demokratlara olduğu kadar karşı” nitelemesinin altını çizmiştir.

15 Temmuz’da muhafazakar siyasi grup “ACT for America”nın Cleveland’de düzenlediği bir konferansta konuşan Flynn, konuşma esnasında Türkiye’de devam eden darbe girişimini alkışlayarak AK Parti hükümetinin Türkiye’yi “İslamcılığa” kaydıracağı yönünde uyarıda

49. Jason Criss Howk, “Lieutenant General (Retired) Michael Flynn and the Iranian Nuclear Agreement”, *Observer*, 24 Eylül 2015.

50. Mariana Barillas, “Michael Flynn: Iran Will Be The Real Winner When Mosul Falls”, *The Washington Examiner*, 17 Ekim 2016.

bulundu.⁵¹ Ancak o zamandan bu yana Flynn bu konudaki duruşunu değiştirmiştir. *The Hill* gazetesine seçim gününde yazdığı bir makalede ABD’nin Türkiye’ye olan desteğini sürdürmesi gerektiğini ifade etmiştir.⁵² Bu iki farklı tutum arasındaki zaman diliminde Flynn’in şirketi Türk hükümetiyle bağları bulunan bir grup tarafından kiralanmıştır.⁵³ Ayrıca Flynn’in darbe girişiminin ordu tarafından gerçekleştirilen seküler bir darbe planı olmadığını öğrendikten sonra tavrını değiştirdiği de düşünülmektedir.

Trump yönetiminin ele alması gereken en önemli sorunlardan biri olarak görülen Rusya meselesinde ise Flynn birtakım çelişkili politikalar benimsemiştir. DIA’in direktörü olduğu sırada Flynn, ABD’nin gelecekteki en büyük sıkıntılarının birinin de ABD ile eş değer gösterilen Çin ve Rusya gibi rakiplerin modernleştirilmiş askeri kuvvetleri olacağını belirtmiştir.⁵⁴ Ayrıca Flynn yeni çıkan kitabı *Field of Light*’ta Rusya’yı ABD’nin demokratik olmayan bir düşmanı olarak niteleyip eleştirmiştir. Fakat aynı zamanda tıpkı müstakbel Başkan Trump gibi DEAŞ ile mücadeleye yönelik olarak ABD’nin Suriye’de Rusya ile iş birliği yapması gerektiğini belirtmiştir.⁵⁵ Ağustos 2016’da *Washington Post*’a verdiği bir röportajda ise ABD’nin Rusya ile olan ilişkisinin özellikle de radikal İslam tehdidiyle mücadelede “ABD’nin çıkarları için gerekli” olduğunu

51. Jessica Schulberg, “Trump’s National Security Adviser Changed His Mind About Turkey Coup Attempt After His Firm Got Involved”, *The Huffington Post*, 21 Kasım 2016.

52. Michael Flynn, “Our Ally Turkey Is in Crisis And Needs Our Support”, *The Hill*, 8 Kasım 2016.

53. Isaac Arnsdorf, “Trump adviser linked to Turkish lobbying”, *Politico*, 14 Kasım 2016.

54. “DIA Director Lt. Gen. Michael Flynn on Current and Future Worldwide Threats Testimony Before the Senate Armed Services Committee”, Defense Intelligence Agency, 11 Şubat 2014, <http://www.dia.mil/News/Speeches-and-Testimonies/Article-View/Article/567081/dia-director-lt-gen-michael-flynn-on-current-and-future-worldwide-threats-testi/>, (Erişim tarihi: 5 Aralık 2016).

55. Mark Hosenball & Steve Holland, “Trump Being Advised by Ex-U.S. Lieutenant General Who Favors Closer Russia Ties”, *Reuters*, 26 Şubat 2016.

savunmuştur.⁵⁶ DIA'den emekli olduktan sonra ise Flynn resmi bir yemek için Rusya'ya gitmiş, etkinlik sırasında Putin ile yan yana oturmuş, ayrıca devlet destekli bir Rus televizyon ağı olan RT bünyesinde yorumcu olarak görev almıştır.

Belki de Rusya ile ilgili görüşlerine bağlı olarak Flynn aynı zamanda NATO'nun statüsü hakkında şüphe ve güvensizlik uyandıran söylemlerde bulunmuştur. Temmuz ayındaki bir konuşmasında Flynn, Soğuk Savaş sonrası dönemde "NATO ile olan durumun tamamen gözden geçirilmesi" gerektiğini söylemiştir.⁵⁷ Flynn bunlara ek olarak gelecek Başkanın NATO hakkındaki görüşlerini şekillendirmeye katkıda bulunduğunu öne sürmüştür.⁵⁸ Flynn, müttefiklerin daha fazla finansman sağlayarak ya da operasyonlara daha aktif katılım göstererek NATO ittifakına ABD'nin yaptığı katkıların karşılığını vermesi gerektiğini savunmaktadır. Bu noktada İttifak'ı savunduğunu ve hükümsüz olduğunu kabul etmediğini söylemekle birlikte NATO'nun 21. yüzyıl koşullarına uyarlanması gerektiğini düşündüğünün de altını çizmiştir.⁵⁹

Başkanın tavsiyeye açık olduğu göz önünde bulundurulursa Flynn'in Ulusal Güvenlik Danışmanı olarak Trump'ın benimseyeceği politikalara büyük ölçüde etkisi olacağı söylenebilir. Bunun hem Türkiye gibi müttefiklerle hem de Rusya gibi rakiplerle daha fazla iş birliği getirip getirmeyeceği önümüzdeki dönemde görülecektir. Ancak Flynn'in "radikal İslamcılık" olarak tanımladığı şeye karşı yoğun bir çaba içine girmesi muhtemeldir. Ayrıca Trump'ın yönetim tarzı ve gerçekleri peşin hükümlere uydurma arzusunun başkanlık ofisi ve diğer istihbarat birimleri ile dış politika aktörleri arasındaki ipleri gemesi mümkündür.

56. Dana Priest, "Trump Adviser Michael T. Flynn on His Dinner With Putin and Why Russia Today Is Just Like CNN", *The Washington Post*, 15 Ağustos 2016.

57. "Lt. Gen. Flynn: We need Reciprocity from NATO Nations", CNBC, 21 Temmuz 2016.

58. Justin Fishel, "Mike Flynn Says He Helped Shape Trump's Views on NATO", ABC News, 18 Kasım 2016.

59. Jessie Hellmann, "Trump Military Adviser: NATO Is Not Obsolete", *The Hill*, 24 Nisan 2016.

Senatör Jeff Sessions - Adalet Bakanı

Geçiş süreci ekibi Flynn'in Ulusal Güvenlik Danışmanı olarak atanacağını bildiren duyuruda aynı zamanda Senatör Jeff Sessions'ın Trump yönetiminin Adalet Bakanı olacağını da belirtmiştir.⁶⁰ Sessions daha önce Mart 2016 tarihinden itibaren başkanlık seçimleri süreci boyunca Trump'ın Ulusal Güvenlik Danışma Komitesi Başkanlığını yürütmüştür.⁶¹ Trump ve Sessions arasındaki ilişki 2005 yılına dek uzanmaktadır. 2005 yılında Sessions, Trump'ı Birleşmiş Milletler (BM) hakkındaki eleştirilerine yönelik bir Senato alt komite sorgusuna ifade vermek üzere çağırılmıştır.⁶²

Güney eyaletlerinden biri olan Alabama'dan gelen Sessions yaklaşık 20 yıl boyunca Senato Silahlı Hizmetler Komitesi'nde görev aldı. Sessions kampanyaya dahil olup Ulusal Güvenlik Danışma Komitesi'ne girdiğinde amacının "göçmenlerin ana vatanlarına güvenli bir şekilde geri dönmesine" ve Ortadoğu'daki ABD dış politikasının "ortak çıkarlara dayanan partnerlik" ilkesine dayanmasına ön ayak olacak politikalar geliştirmek olduğunu belirtmiştir.⁶³ Sessions'ın Trump'a asıl destek verdiği noktalar ise ticaret ve göç konularıdır.⁶⁴

Trump'ın adaylığının erken destekçilerinden biri olan Sessions, ayrıca Trump'ın "*rust belt states*" olarak anılan Kuzey bölgesi eyaletlerine

60. "President-Elect Donald J. Trump Selects U.S. Senator Jeff Sessions for Attorney General, Lt. Gen. Michael Flynn as Assistant to the President for National Security Affairs and U.S. Rep. Mike Pompeo as Director of the Central Intelligence Agency", Trump for America, Inc.

61. Donald J. Trump Announces Senator Sessions as Chairman of National Security Advisory Committee, Donald J. Trump for President, Inc., 3 Mart 2016, <https://www.donaldjtrump.com/press-releases/donald-j.-trump-announces-senator-sessions-to-serve-as-chairman-of-national>, (Erişim tarihi: 9 Kasım 2016).

62. Elise Viebeck, "Jeff Sessions is Donald Trump's Biggest Fan. Here's How Their Relationship Began.", *The Washington Post*, 19 Nisan 2016.

63. Nick Gass, "Trump Names Sessions Chairman of National Security Committee", *Politico*, 3 Mart 2016.

64. Joel B. Pollak, "Sen. Jeff Sessions: Trump Results 'A Powerful Expression By The American People'", *Breitbart*, 8 Kasım 2016, <http://www.breitbart.com/big-government/2016/11/08/sen-jeff-sessions-trump-results-powerful-expression-american-people/>, (Erişim tarihi: 9 Kasım 2016).

yönelik çabalarının olumlu sonuç vermesine önemli katkıda bulunmuş, bu katkıları sayesinde seçim gecesi Cumhuriyetçi Parti bu bölgedeki oyları kendi lehine çevirmeyi başarmıştır.

Sessions 1996 yılından beri Senato'da bulunmasına rağmen 2013 yılında sekiz senatörden oluşan ve "Gang of Eight" ismiyle anılan grup tarafından hazırlanan göçmenlik yasa tasarısına karşı çıkana kadar ismini pek duyurmamıştır. O zamandan beri ise özellikle göç konusunda Cumhuriyetçi muhafazakarlığın sembol isimlerinden biri olmuştur.⁶⁵ 2015 yılında Sessions'ın ofisi yeni gelen senatörler için bir *Göç El Kitabı* yayımlamış, bu yayında göç reformunun "gerçek Amerikan vatandaşları dışında herkese faydası olacak teklifler" içerdiği konusunda uyarıda bulunulmuştur.⁶⁶ Trump'ın kampanyasına katılmadan önce de Sessions Trump'ın göç konusunda önerdiği politikaları desteklediğini ifade etmiştir. Ayrıca kampanya ekibinin bu konudaki söylemlerini geliştirirken Sessions'a danıştığı bilinmektedir.⁶⁷

Trump'ın kampanyasına danışman olmasından bu yana Sessions, Rusya ile uzlaşma meselesi gibi konularda Trump'ın açıklamalarıyla daha çok uyuşan politikalar benimsemiştir. Sessions, şimdiye kadar Rusya meselesinde geleneksel bir muhafazakar tavrı göstererek katı bir tutum benimsemiş hatta zaman zaman ABD'nin Rus saldırıları karşısında daha sert bir politika uygulaması gerektiğini söylemiştir.⁶⁸ Sessions yaptığı konuşma ve basın açıklamalarında defalarca olayların gidişatını ağır bir şekilde kınamış ve ilişkileri kırılan bir süt şişesine benzeterak Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmesinin "acısını hissetme-

si" gerektiğini savunmuştur.⁶⁹ Ancak o zamandan bu yana Sessions Rusya konusundaki fikirlerini yumuşatmıştır. Mart ayında yaptığı bir konuşmada ise, "ABD ve Rusya'nın arasının bu kadar açık olması için hiçbir sebep yok" demiştir.⁷⁰

Sessions'ın Trump'ın politikaları üzerindeki etkisi yalnızca ikili arasındaki uyumdan değil aynı zamanda Trump'ın önde gelen politika danışmanlarından biri olan Stephen Miller'in katkısından kaynaklanmaktadır. Trump kampanyasına katılmadan önce Miller, Kongre ofisinde Sessions'ın yardımcısı olarak görev almaktaydı. Kampanyaya katılmasından bu yana Trump'ın yaptığı birçok konuşmanın metnini yazmış ve eski Kampanya Başkanı Paul Manafort tarafından Temmuz 2016 tarihinde "kampanyadaki en mühim kişilerden biri" olarak tanımlanmıştır.⁷¹ Üst düzey politika danışmanı olarak Trump kampanyasına katıldıktan bir süre sonra ise Miller özellikle göç meselelerinde kampanyanın yüzü haline gelmiştir.⁷² Trump'ın seçime beraber gireceği başkan yardımcısı adayı arayışı sürerken Sessions'ın adı da tahmin edilen kişiler listesinin en üst sıralarında sık sık görülmekteydi.⁷³ Bundan önce de Sessions, Trump'ın Savunma Bakanlığı için düşündüğü en iddialı adaylardan biriydi.

Trump'ın adaylığı süresince göç politikasını oluşturmaya yardım etmenin yanı sıra Sessions, Trump'ın en başta önerdiği Müslümanlara yönelik birtakım yasaklar uygulama fikrine geçici olarak destek vermiştir.⁷⁴ Sessions, Adalet Bakanı

65. Peter W. Stevenson, "Who Is Jeff Sessions? And Why Can't Ted Cruz Stop Talking about Him?", *The Washington Post*, 30 Ocak 2016.

66. Jeff Sessions, "Immigration Handbook for the New Republican Majority", Jeff Sessions United States Senate Office, Ocak 2015.

67. Matthew Boyle, "Jeff Sessions: Donald Trump's Immigration Policy is 'Exactly the Plan America Needs'", *Breitbart*, 16 Ağustos 2016, <http://www.breitbart.com/big-government/2015/08/16/jeff-sessions-donald-trumps-immigration-policy-is-exactly-the-plan-america-needs/>, (Erişim tarihi: 19 Ocak 2017).

68. Mary Troyan, "Sen. Jeff Sessions Backs Donald Trump on Russia Policy", *USA Today*, 16 Ağustos 2016.

69. Leonid Bershidsky, "Trump Would Be Pals With Putin. Trump's Guy, Not So Much.", *Bloomberg View*, 4 Mart 2016.

70. Mary Troyan, "Sen. Jeff Sessions backs Donald Trump on Russia policy".

71. Michelle Hackman, "The Speechwriter Behind Donald Trump's Republican Convention Address", *The Wall Street Journal*, 21 Temmuz 2016.

72. Julia Ioffe, "The Believer", *Politico*, 27 Haziran 2016.

73. Howard Koplowitz, "Jeff Sessions for Trump VP? Alabama Senator Headed to Indiana for Possible Meeting with The Donald", *al.com*, 13 Haziran 2016, http://www.al.com/news/index.ssf/2016/07/jeff_sessions_for_trump_vp_ala.html, (Erişim tarihi: 9 Kasım 2016).

74. "Sen. Jeff Sessions on Immigration, Donald Trump's Comments, and More", *Breitbart News Daily*, Aralık 2015, <https://soundcloud.com/siriusxm-news-issues/sen-jeff-sessions-on-immigration-donald-trumps-comments-and-more>, (Erişim tarihi: 22 Kasım 2016).

olarak Trump tarafından uygulanan tartışmalı politikaları savunacak ve Obama yönetimince benimsenmiş politikaların savunmasını bırakacak bir konumda olacaktır. Bu durum Teröre Karşı Küresel Savaş'ta da daha önce kullanılan tutukluları su altında tutarak işkence etme gibi yöntemlere geri dönme ihtimalini de içermektedir. Sessions daha önce bu işkence yönteminin yasaklanmasını eleştirmiş, bu yöntemin gelecekte faydalı bir araç olabileceğini öne sürmüştür.⁷⁵

Sessions en muhafazakar senatörlerden biri olarak görülmektedir. Adalet Bakanlığına getirilmesi ise ABD hükümet politikalarında ve yasalarında köklü değişiklikler getirebilir. Sessions, "her şeyden önce güvenliği gözeten" bir figür olarak yeni yönetimde öne çıkmaktadır.⁷⁶ Sessions göçü teröristlerin ülkeye sızmasına vesile olacak bir geçit olduğunu düşündüğü için eleştirmekte⁷⁷ ve ABD güvenlik sisteminin küçültülmesine karşı çıkmaktadır. Sessions'ın atanması hükümet içinde ve dışındaki birçok demokratta büyük tepki uyandırmıştır. Buna bağlı olarak Senato'daki Demokratlar, Sessions'ın kariyerini gölgeleyen ırkçılık suçlamaları ve göç konusundaki tutumuna yönelik ciddi bir sorgu yapacaklarına dair söz vermişlerdir.⁷⁸ Son seçim sayesinde ana akım siyasete katılan Sessions'ın hem yasal hem de yasa dışı göçe karşı bu son derece sert tutumu onu sağ kanat muhafazakar kesim içinde sevilen bir isim haline getirmiştir.

Mike Pompeo - CIA Direktörü

Trump'ın geçiş süreci ekibi, Flynn ve Sessions'dan sonra Temsilci Mike Pompeo'nun da

CIA Direktörlüğüne atanacağını duyurmuştur. Temsilciler Meclisi İstihbarat Komitesi üyesi olan Pompeo, 2011 yılından bu yana Kansas eyaletinin Cumhuriyetçi Parti temsilcisidir. Harvard Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olan Pompeo, meclis üyeliğinden önce ABD ordusunda muvazzaf subay olarak görev almıştır. Bir Trump destekçisi ve geçiş süreci ekibi üyesi olan eski CIA Direktörü James Woolsey, Pompeo'nun seçilmesini desteklediğini belirterek onun bu görev için son derece uygun ve nitelikli olduğunun altını çizmiştir.⁷⁹ Her iki partideki Kongre üyeleri de Trump'ın Pompeo'yu seçmesini alkışlayarak onay sürecinin son derece sorunsuz olacağını sinyali vermişlerdir.⁸⁰

Tıpkı Flynn ve diğer Trump danışmanları gibi Pompeo da Obama yönetimini "radikal İslamcı terör" ile mücadeleye olan yaklaşımından dolayı eleştirmekte ve bu yöndeki tehdidi yeterince ciddiye almadığını savunmaktadır.⁸¹ Trump'a benzer şekilde Pompeo da geniş Müslüman kitlelerini terörizmle ilişkilendirmekte, Müslüman nüfusunun terörizmi yeteri kadar kınayamamakla saldırılara "suç ortağı" olduğunu söylemektedir.⁸² Pompeo aynı zamanda ABD'nin tüm Müslümanları şiddet yanlısı radikallerle aynı kefeye koymaktan kaçınması gerektiğini de belirtmektedir.⁸³ Pompeo, Obama yönetiminin İran'a olan yaklaşımını da kıyasıya eleştirmektedir. 2014'te yayımlanan bir basın röportajında Pompeo ABD'nin İran ile yürüttüğü nükleer müzakerelere son vermesi gerektiğini ve İran'ın nükleer imkanlarının

75. "Sen. Sessions Comments on Waterboarding", Jeff Sessions Senate Office, 8 Şubat 2008, <http://www.sessions.senate.gov/public/index.cfm/2008/2/sen-sessions-comments-on-waterboarding>, (Erişim tarihi: 22 Kasım 2016).

76. Issie Lapowsky & Andy Greenberg, "Jeff Sessions' Nomination As Attorney General Alarms Civil Libertarians", *Wired*, 18 Kasım 2016.

77. Sessions: Refugee Terrorism Increases While Obama Administration Increases Flow, Jeff Sessions Senate Office, 10 Ağustos 2016, <http://www.sessions.senate.gov/public/index.cfm/2016/8/sessions-refugee-terrorism-increases-while-obama-administration-increases-flow>, (Erişim tarihi: 9 Kasım 2016).

78. Burgess Everett & Elana Schor, "Sessions Looks Like a Lock for Confirmation", *Politico*, 18 Kasım 2016.

79. "Fmr. CIA Director Woolsey on Rep. Pompeo, US Foreign Policy", Fox Business, 18 Kasım 2016.

80. Guy Taylor, "Donald Trump's CIA Pick Mike Pompeo Wins Strong Reviews on Capitol Hill", *The Washington Times*, 18 Kasım 2016.

81. Statement of Rep. Mike Pompeo on ISIS Vote, House Office of Mike Pompeo, 17 Ekim 2014, <http://pompeo.house.gov/news/documentsingle.aspx?DocumentID=394228>, (Erişim tarihi: 22 Kasım 2016).

82. Pete Kasperowicz, "GOP Lawmaker: US Muslim Leaders 'Complicit' in Terrorist Attacks", *The Hill*, 11 Haziran 2016.

83. Dion Lefler, "Rep. Mike Pompeo Warns about Equating Islam with Extremism", *The Wichita Eagle*, 20 Kasım 2015.

“2000’den az hava saldırısı” ile yok edilebileceğini söylemiştir.⁸⁴

Geçmiş açıklamaları göz önünde bulundurulduğunda Pompeo’nun atanmasının 11 Eylül dönemi politikalarına dönüşün ve “İslamcı teröristlere topyekün savaş” ilan edilmesinin sinyallerini verdiği yönünde endişeler artmaktadır.⁸⁵ Pompeo ayrıca şu anki istihbarat aygıtını da terör örgütlerinin yarattığı tehdidi savuşturamadığı yönünde eleştirmekte ve “Amerika’nın denetleme imkanlarında köklü bir gelişim” sürecine ihtiyaç olduğunu öne sürmektedir. Bu gelişim, “tüm kılavuz verileri yeniden düzenleyecek ve bu verileri kamuya açık finans ve yaşam tarzı malumatıyla birleştirerek kapsamlı ve araştırılabilir bir veri tabanı sağlayacak bir yasa”yı ve “denetime engel teşkil edecek yasal ve bürokratik unsurların ortadan kaldırılmasını” içerebilir.⁸⁶ 2015 yılının Aralık ayında yayımlanan bir yazısında Pompeo, “istihbarat kapasitesinin azlığının daha az güvenlik demek” olduğunu iddia etmiş ve Ulusal Güvenlik Ajansı’nın veri denetleme ehliyetinin artırılması gerektiğini vurgulamıştır.⁸⁷

Pompeo ayrıca Guantanamo Hapishanesi’nin “ulusal güvenlik için kritik önemde”⁸⁸ olduğunu belirtmiş ve işkence olarak kabul gören sorgu yöntemlerinin “yasalar ve anayasaya dahil” edilmesini savunmuştur.⁸⁹ Bush döneminde yapılan “gelişmiş sorgularda” CIA’in oynadığı rol düşünüldüğünde teşkilatın bu türden pratiklere geri dönme konusuna

nasıl tepki vereceği belirsizdir. Şu anki direktör John Brennan ve eski direktörler Michael Hayden ve David Petraeus, muhtemelen bir kez daha suçu üstlenme korkusundan dolayı teşkilatın bu tür programları tekrar başlatmayı reddedeceğini söylemişlerdir.⁹⁰

Pompeo, Rusya’ya olan tavrında ise Trump ve diğer danışmanlara göre çok daha serttir ve bu tutumunu Sessions’ın yaptığı gibi Trump ekibine katıldıktan sonra yumuşatmamıştır. Pompeo, Rusya’yı ABD’nin esas düşmanı olarak görmekte ve gelecek Başkanı “Rus emperyalizmine” karşı güçlü durmaya çağırılmaktadır.⁹¹ 2013 yılında Pompeo, Senatör Tom Cotton ile birlikte kaleme aldığı bir yazıda, Rusya’nın “ABD çıkarlarına karşılıksız ve cezasız kalmış hakaretlerde” bulunduğunu belirtmiştir.⁹² 2015 yılında Rusya’nın “jeopolitik geleceği değiştirmek amacıyla pervasızca” davrandığını ve ABD’nin Rusya’nın Ortadoğu’da yer edinmesine engel olması gerektiğini söylemiştir.⁹³

Pompeo, CIA direktörü olarak göreve başladığında bazı sorgu yöntemlerinin uygulanması da dahil olmak üzere eleştirdiği Obama politikalarından birçoğunu bertaraf edecek bir konuma gelecektir. ABD hükümetine istihbarat sağlayan başlıca teşkilatlardan birinin direktörü olarak Pompeo, İran ve terörle savaş gibi çeşitli dış politika meseleleriyle alakalı istihbarat değerlendirmeleri sağlayabilecektir. Pompeo’nun benimsediği tutumların çoğu ise Trump’ın kampanya boyunca kullandığı söylemlerle ve Sessions ve Flynn’in ifade ettikleri fikirlerle örtüşmektedir.

Pompeo’nun Trump yönetimindeki etkisi, Trump’ın CIA’e olan yaklaşımıyla ilgili birkaç noktanın yakın zamanda ifşa edilmesiyle birlik-

84. Jeanette Torres, “Sen.-Elect Tom Cotton: ‘Put an End’ to Iran Nuclear Talks” ABC News Radio, 03 Aralık 2014.

85. Dan Deluce, “Trump’s Team Could Bring 9/11 Mindset Back to the White House”, *Foreign Policy*, 18 Kasım 2016.

86. Mike Pompeo & David B. Rivkin Jr., “Time for a Rigorous National Debate about Surveillance”, *The Wall Street Journal*, 3 Ocak 2016.

87. Mike Pompeo, “On National Security, Some Republicans May Be as Weak as the Democrats”, *National Review*, 21 Aralık 2015.

88. Senate Debates Guantanamo in First Hearing on Closing Prison since 2009, Associated Press, 24 Temmuz 2013.

89. Lindsay Wise, “New CIA Director Mike Pompeo on Torture, Muslims, Terror, Iran, NSA Spying”, *McClatchy DC*, 18 Kasım 2016, <http://www.mcclatchydc.com/news/politics-government/election/article115635853.html>, (Erişim tarihi: 22 Kasım 2016).

90. Kelley Beaucair Vlahos, “The Return of Torture?”, *The American Conservative*, 28 Kasım 2016.

91. Mike Pompeo, “On National Security, Some Republicans May Be As Weak as the Democrats”.

92. Mike Pompeo & Tom Cotton, “The GOP Should Support Obama on Syria”, *The Washington Post*, 4 Eylül 2013.

93. Rebecca Kheel, “Pompeo: Closing Guantanamo Bad for Intelligence, Troop Morale”, *The Hill*, 1 Ekim 2015.

te sorgulanmaya başlanmıştır. Teşkilatta görevli yetkililerin ulusal güvenlik meselelerinde vardıkları sonuçlara Trump'ın katılmadığına inandıkları söylenmektedir. Bunun sonucu olarak Trump'a verdikleri brifingleri azaltmaktadırlar.⁹⁴ Bu meseleler arasında Pompeo'nun daha önce de hakkında uyardığı Rusya'nın Ukrayna'ya müdahalesi bulunmaktadır.⁹⁵ Eğer CIA bu konularda Pompeo'nun tutumunu benimserse bu durum Pompeo'nun Başkana erişimini sınırlandıran gergin bir ilişki yaratabilir.

James Mattis - Savunma Bakanı

Bir haftayı aşkın süre boyunca yapılan tahminlerin ardından Trump emekli Deniz Piyade Generali James N. Mattis'i Senato onayına sunmak üzere Savunma Bakanlığına aday göstermiştir.⁹⁶ Emekli Orgeneral Mattis, 2003 yılında Irak'ta 1. Deniz Tümenini komuta etmiş, ayrıca Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Orta Asya'daki operasyonları denetleyen bir ABD hareket alanı komutanlığı olan CENTCOM'un Komutanı olarak hizmet etmiştir. Mattis, henüz 2013 yılında faal hizmetinden ayrıldığından dolayı ABD yasaları uyarınca Savunma Bakanı olması için Kongre'de bir feragat oylaması yapılması gerekmektedir.⁹⁷ Hizmet süresince Mattis, başta Deniz Piyade Teşkilatı olmak üzere ordu üyeleri arasında büyük saygı uyandıran bir figür olmuştur. Bunlara ek olarak Mattis, Irak'taki 2007 ayaklanmasının sonlanmasına yardım etmesi ile anılan David Petraeus ile birlikte ABD kontrgerilla hareketi rehberinin oluşturulmasına katkıda bulunmuştur.

Mattis'in Trump ile yaptığı ilk görüşmesi ve resmi olarak isminin duyurulmasından bu yana

yeni yönetimde yer alacak olması muhafazakar dış politika belirleyicileri tarafından olumlu karşılanmıştır. Bir yazar bu atamayı "seçimden bu yana verilen açık ara en iyi karar" olarak nitelendirmiştir.⁹⁸ Mattis şahin ve muhafazakar bir Cumhuriyetçi olmasına rağmen yeni Başkanın dürtülerini hafifletebilecek makul bir lider olarak görülmektedir. Mattis'in seçilmesi ordudan kısa bir süre önce emekli olması nedeniyle eleştirilmektedir. Belirtildiği üzere ABD yasalarına göre Savunma Bakanı ve ordunun diğer sivil liderlerinin seçilmeden en az yedi yıl önce silahlı hizmetlerle ilişkisinin kesilmiş olması gerekmektedir.

Bu durumu eleştirenler Mattis'in seçilmesinin yönetimin büyük ölçüde orduya itimat edeceğini gösterdiğini düşünmekte, bunun asker-sivil ilişkilerini zayıflatarak ulusal güvenlik politikasını sınırlandırabileceği yönünde endişe etmektedirler.⁹⁹ Diğer dış politika ve güvenlik uzmanları ise Mattis'in asker-sivil ilişkilerinin öneminin son derece farkında olmasıyla tanıdığını¹⁰⁰ söyleyerek seçilmesini desteklemektedirler. Bu görüşte olanlara göre Trump'ın eksik kaldığı ve ihtiyacını duyduğu niteliklerin Mattis'te bulunuyor olması onu bu görev için uygun bir isim yapmaktadır.¹⁰¹ Bazıları ise yeni emekli olmuş generallerin bakanlık düzeyindeki konumlara atanmasının yasaklanmasının modası geçmiş bir uygulama olduğunu savunmaktadır.^{102 103}

Trump'ın aday gösterdiği diğer adaylardan bazıları gibi Mattis de İran konusunda katı bir tutum benimsemekte ve Obama yönetimini terörle mücadele hususunda eleştirmektedir.

98. Jennifer Rubin, "Trump's Best Move Yet: Mattis for Defense Secretary", *The Washington Post*, 2 Aralık 2016.

99. Gordon Adams, "If All You Have Is a Mattis, Everything Looks Like a Nail", *Foreign Policy*, 2 Aralık 2016.

100. Kori Schake, "All the President's Generals", *Foreign Policy*, 3 Aralık 2016.

101. Josh Rogin, "Former Pentagon Chief Leon Panetta: Democrats Should Give Mattis a Waiver to Be Defense Secretary", *The Washington Post*, 6 Aralık 2016.

102. Dennis C. Blair, "The 'Civilian Control of the Military' Fallacy", *The Atlantic*, 5 Aralık 2016.

103. Rosa Brooks, "Don't Freak Out About Trump's Cabinet Full of Generals", *Foreign Policy*, 2 Aralık 2016.

94. Brian Bennett, "Tensions Rise between Trump and the CIA over Russia's Hacking During the 2016 Campaign", *The Los Angeles Times*, 12 Aralık 2016.

95. John Gizzi, "Back From Kiev, Rep. Pompeo Says Putin Wants to 'Control Ukraine'", *Newsmax*, 24 Nisan 2014.

96. Michael R. Gordon & Eric Schmitt, "James Mattis, Outspoken Ex-Marine, Is Trump's Choice as Defense Secretary", *The New York Times*, 1 Aralık 2016.

97. "10 U.S. Code § 113 - Secretary of Defense", Cornell University Law School, Legal Information Institute, (Erişim tarihi: 2 Aralık 2016).

Ancak Rusya ve işkence gibi konularda yeni Başkandan farklı düşünmektedir. Mattis, 2013 yılında Obama yönetimince CENTCOM Komutanlığından ansızın alınmış, bunun nedeninin ise İran politikası yönündeki fikir ayrılıklarının olduğu söylenmişti. Mattis, İran rejimini eleştirmesine rağmen iddialara göre Beyaz Saray'daki politika belirleyicilerinin "İran'a yönelik askeri hareketin ikinci ve üçüncü dereceden sonuçlarını" düşünmelerini talep etmiştir.¹⁰⁴ Gelecek Başkanın tehditkar İran retoriği düşünüldüğünde Mattis'in yeni görevinde ABD politikalarına nasıl yön vereceği merakla beklenmektedir.

Trump'ın yönetim tarzı ve gerçekleri peşin hükümlere uydurma arzusunun başkanlık ofisi ve diğer istihbarat birimleri ile dış politika aktörleri arasındaki ipleri gemesi mümkündür.

Tıpkı Trump gibi, Mattis de Obama yönetiminin DEAŞ karşısında izlediği stratejiyi eleştirmektedir. Ancak müstakbel Başkandan farklı olarak ABD'nin çatışmalarda kara birlikleri mevzilendirmeye daha istekli olması gerektiğini savunmaktadır.¹⁰⁵ Bunun dışında Mattis, "gelişmiş sorguları" dobraca eleştirmektedir ve bu konuda gelecek Başkanla tartıştığı söylenmektedir. Kasım sonunda Mattis ile görüşükten sonra Trump *The New York Times*'a Mattis'in işkenceyi gerekli görmemesi karşısında şaşırıldığını ve bu nedenle bu konu üzerine fikrini değiştirmemiş olsa da tekrar düşünceğini söylemiştir.¹⁰⁶

Mattis, İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşan uluslararası düzenin ateşli bir savunucu-

durudur. Bu konuda, "İkinci Dünya Savaşı'nın küllerinden inşa ettiğimiz uluslararası düzen savunmaya ve güçlendirilmeye değerdir" sözlerini söylemiştir.¹⁰⁷ Kabine üyelerinden bazıları gibi Mattis de Rusya ve Çin gibi ABD ile eş değer güçteki rakip ülkelerin bu uluslararası sisteme zarar verme ihtimali karşısında uyarıda bulunmaktadır. 2015 yılında Mattis, Rusya'nın Ukrayna ve Doğu Avrupa'daki eylemlerinin ABD'nin kabul ettiğinden "çok daha ciddi ve şiddetli" olduğunu söylemiştir. Ayrıca, "Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki zorbalığını artırmaya devam etmesi durumunda buna eşit güçle karşı koyacak bir politika" arayışına girilmesi gerektiğini ifade etmiştir.¹⁰⁸ Bu ülkelerin ABD karşısında güçlenebileceğinin altını çizen Mattis, önleyici savaşa girmektense karar alıcıların diyalog ortamı yaratarak çatışmadan kaçınmaları gerektiğini savunmaktadır.¹⁰⁹

Mattis, Savunma Bakanı olarak Trump'ın kampanya boyunca gösterdiği soyutlanma politikası izleme eğilimini yumuşatarak bu doğrultuda yeni Başkanı etkileyebilecek bir konumda olacaktır. Mattis ayrıca Kongre'de verdiği ifadede ABD'nin Dışişleri Bakanlığı ve diğer diplomatik birimlere ayırdığı kaynakları kesmesi durumunda askeri güce aşırı derecede bel bağlamak zorunda kalacağını söylemiştir. Mattis eski bir ordu mensubu olmasına rağmen böyle bir yol izlenmemesi gerektiği ikazında bulunmuştur.¹¹⁰

Rex Tillerson - Dışişleri Bakanı

13 Aralık tarihinde geçiş süreci ekibi Trump'ın Senato onayına gönderilmek üzere ExxonMobil şirketinin başkanı ve CEO'su Rex Tillerson'ı Dı-

107. Kori Schake, James Mattis ve Jim Ellis, "A Blueprint for American Security", *San Francisco Chronicle*, 11 Ağustos 2016.

108. Matt Rivers, "US and China Conduct Rare Military Drill", CNN, 22 Kasım 2016.

109. James Mattis, "The State of the World", The Heritage Foundation, 13 Mayıs 2015, <http://www.heritage.org/events/2015/05/mcginley-lecture>, (Erişim tarihi: 8 Aralık 2016).

110. Zach Silberman, "The Military Understands Smart Power", U.S. Global Leadership Coalition, 8 Mart 2013, <http://www.usglc.org/2013/03/08/the-military-understands-smart-power/>, (Erişim tarihi: 2 Aralık 2016).

104. Thomas E. Ricks, "The Obama Administration's Inexplicable Mishandling of Marine Gen. James Mattis", *Foreign Policy*, 18 Ocak 2013.

105. Craig Whitlock, "Rift Widens between Obama, U.S. Military over Strategy to Fight Islamic State", *The Washington Post*, 18 Eylül 2016.

106. "Donald Trump's New York Times Interview: Full Transcript", *The New York Times*, 23 Kasım 2016.

şişleri Bakanlığı koltuğuna seçtiğini duyurdu.¹¹¹ Tillerson inşaat mühendisliği lisans eğitimini tamandıktan sonra üretim mühendisi olarak 1975 yılında Exxon'a katılmıştır. Bu şirket 1999 yılında Mobil ile birleşerek ExxonMobil adını almıştır.¹¹² ExxonMobil'de çalıştığı süre boyunca Tillerson şirketin çeşitli şubelerinde görev almıştır. Örneğin, 1990'lı yılların ortalarında Exxon Yemen A.Ş.'de, aynı yılların sonlarına doğru ise Exxon'un Rusya ve Hazar Denizi bölgesindeki holdinglerini denetleyen şubelerde bulunmuştur. Tillerson 2006 yılından beri bu şirketin başkanı ve CEO'sudur. Önümüzdeki Mart ayında şirketin zorunlu emeklilik politikası nedeniyle emekli olması kararlaştırılmıştır.

Tillerson düşünülen adaylar havuzuna geç eklenmiş bir isimdir. Trump'ın duyurusundan yalnızca birkaç gün önce adaylar arasında ciddi olarak adı geçmeye başlamıştır. Atanmasının duyurulmasından kısa bir süre sonra Trump'ın geçiş süreci ekibi, eski Savunma Bakanı Robert Gates, eski Dışişleri Bakanları Condoleezza Rice ve James Baker III ile eski Başkan Yardımcısı Dick Cheney gibi birtakım ileri gelen Cumhuriyetçilerin bu atamayı desteklediğini duyurmuştur.¹¹³

Tillerson, Trump yönetimine seçilen en tartışmalı adaylardan biridir. 10 Aralık itibarıyla ismi en muhtemel aday olarak geçmeye başlayınca Rusya ile olan ilişkilerine yönelik eleştiriler gündeme gelmiştir. Yukarıda da belirtildiği üzere Tillerson 90'lı yılların sonlarına doğru Exxon için Rusya'da çalışmalar yapmıştır. Üstelik yönettiği şirketin Rus petrol kaynaklarına yönelik menfaatleri bulunmaktadır. Hem Demokrat hem de Cumhuriyetçi meclis üyeleri, Tillerson'ın Rusya ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile olan

ilişkisini onay sorgusunda detaylı bir şekilde araştırmaya söz vermişlerdir.

2011 yılında Tillerson'ın liderliğinde Exxon-Mobil şirketi Rus petrol firması Rosneft ile bir anlaşma imzalamış, bu anlaşma ExxonMobil'e Rus Kuzey Kutbu petrol yataklarına erişim ve Kuzey Kutbu ve Karadeniz'e yönelik 3.2 milyar dolar değerinde bir keşif projesi kazandırmıştır. Rus hükümeti Rosneft'in hisselerinin büyük bir kısmına sahiptir ve o dönemde Başbakan olan Putin de bu anlaşmanın imza törenine iştirak etmiştir.¹¹⁴ Bu anlaşma ve diğerleri, 2014 yılında Rusya'nın Kırım'daki eylemlerini takiben ABD ve Avrupa'nın ülkeye yaptırım uygulamaya başlaması ile askıya alınmak zorunda kalmıştır. 2015 yılında ABD Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu'na sunulan mali bilançoda, Exxon'ın yaptırımlarla engellenen çeşitli projelerden sağlanabilecek potansiyel hasıllardan bir milyar dolar kaybettiği ve Sakhalin petrol sahasından elde edilecek kardan feragat etmek zorunda bırakıldığı rapor edilmiştir.¹¹⁵

2013 yılında Putin Tillerson'ı Rusya ile yaptığı işler sebebiyle Rus "Dostluk Madalyası" ile ödüllendirmiştir. Ayrıca Exxon'ın Rusya ile iş yapmasını sınırlayan yaptırımlara rağmen Putin ve Tillerson'ın iyi ilişkilerini sürdürdükleri söylenmektedir. Şubat ayında yaptığı bir açıklamada Tillerson, Putin ile "çok yakın bir ilişkisi" olduğunu söylemiş ancak "yaptığı her şeye katılmıyorum" diye de eklemiştir.¹¹⁶ Birçok meclis üyesi bu ilişki karşısında duyduğu endişeyi dile getirmiştir. Cumhuriyetçi Senatör John McCain, Fox News kanalına yaptığı açıklamada bu ilişkinin "bir endişe konusu" olduğunu ifade etmiş ancak CNN'e verdiği başka bir demeçte ise Tillerson'a kendini ortaya koyması için bir

111. "President-Elect Donald J. Trump Intends to Nominate Rex Tillerson as Secretary of State", The Trump Transition Team, 13 Aralık 2016, <https://greatagain.gov/president-elect-donald-j-trump-intends-to-nominate-rex-tillerson-as-secretary-of-state-65cff8d8d9a6#.6ouuoiejw7>, (Erişim tarihi: 13 Aralık 2016).

112. "Rex W. Tillerson", ExxonMobil, <http://corporate.exxonmobil.com/en/company/about-us/management/rex-w-tillerson>, (Erişim tarihi: 8 Aralık 2016).

113. Michael D. Shear, "Trump Lines Up Establishment Republicans to Vouch for Rex Tillerson", *The New York Times*, 13 Aralık 2016.

114. Steve Hargreaves, "Exxon in Arctic Deal with Russian Oil Giant", CNN Money, 30 Ağustos 2011.

115. Kenneth Rapoza, "Here's What Exxon 'Lost' from Russia Sanctions", *Forbes*, 27 Şubat 2015.

116. Justin Scheck, James Marson ve Russell Gold, "Deals with Putin Helped Fuel Rise of Rex Tillerson at Exxon", *The Wall Street Journal*, 13 Aralık 2016.

fırsat tanıyacağını söylemiştir.¹¹⁷ Cumhuriyetçi Parti Florida Senatörü Marco Rubio ve Güney Karolina Senatörü Lindsey Graham da bu konudaki endişelerini ifade etmişler, bu doğrultuda detaylı bir onay sorgusu yapacaklarının sözünü vermişlerdir.¹¹⁸

Onaylandığı takdirde Tillerson'ın bu koltuğa atanması Dışişleri Bakanlığının diğer ülkelerle –bilhassa gergin ilişkiler olan ülkelerle– etkileşiminin değişmesine sebep olabilir. Bu değişiklikler örneğin, ABD'nin diğer ülkelerin eylemlerini tasvip etmediğini göstermek için kullandığı araçların dayanak noktası olan yaptırımlar için geçerli olabilir. 2014 yılında *Associated Press*, Tillerson hakkında “genel olarak özensiz ve etkisiz olduklarını düşündüğünden yaptırımlara karşı olduğu ve bu görüşünü ABD'li yetkililerle tartıştığı” ifadesine yer veren bir haber yayımlamıştır.¹¹⁹ O yıl özellikle Rusya'ya uygulanan yaptırımlara atıfta bulunan Tillerson, “Biz [Exxon] daima bu kararları alanları yaptırımlar ile aslında kime zarar verdiklerini ve sebep oldukları daha geniş yan hasarları düşünmeye teşvik ediyoruz” demiştir.¹²⁰

Ayrıca ExxonMobil'deki uzun kariyeri ve buradan sağladığı faydalar sebebiyle Tillerson'ın ABD'nin ulusal çıkarlarına uymayacak ancak ExxonMobil'in menfaatine olacak politikaları destekleyebileceği yönünde de endişeler bulunmaktadır. Tillerson'ın Exxon bünyesinde 218 milyon dolar değerinde hisse senetleri ve 69.5 milyon dolar değerinde bir emeklilik planını içeren bir ödeneği bulunmaktadır. Ancak bu hisse senetlerinin birçoğunda henüz hak kazanılmamıştır, yani Tillerson henüz bu senetleri satmamaktadır.¹²¹ Bu da Tillerson'ın ExxonMobil menfaatine olacak

eylemlerde bulunup bu doğrultuda politika önerilebileceğine dair endişe uyandırmaktadır.

Tillerson hakkında yapılan tartışmaların çoğu Rusya ile olan ilişkilerine odaklansa da daha önce Dışişleriyle alakalı bir görevde bulunmaması ve ExxonMobil dışında başka bir şirkette çalışmamış olması da eleştirilmektedir. Buna karşı argüman olarak ise Tillerson başkanlığındaki ExxonMobil'in “dünya çapında bağımsız ve ulusötesi bir şirket” olduğu savunulmaktadır.¹²² Belirtildiği üzere Tillerson demokrat, otokrat ya da açıkça düşman olarak görülen birçok yabancı liderle uzun yıllar boyunca etkileşimde bulunmuştur.¹²³ Zaman zaman ABD politikalarıyla çelişen anlaşmalar da yapmıştır. Exxon'un 2011 yılında Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) ile yaptığı anlaşma buna örnek gösterilebilir.¹²⁴ Bu konunun Senato onay sorgusunda gündeme gelmesi muhtemeldir.

Bu deneyimlerine rağmen Tillerson henüz kapsamlı bir dış politika görüşü ifade etmemiştir. Bir petrolcüden bekleneceği üzere yorumlarının birçoğu enerji ve petrol odaklıdır. Önceden yorumladığı meselelerden bazılarında ise zaman zaman müstakbel Başkan ile fikir ayrılığına düşmüştür. Trump'ın reddettiği ve Paris Anlaşması'ndan çekilme sözü verdiği iklim değişikliği meselesinde Tillerson daha ölçülü bir yaklaşım benimsemektedir. Onun başkanlığı altında Exxon iklim değişikliğini tümüyle inkar etmeyi bırakmış ve bu meseleyi teknolojik değişimleri gerekli kılacak bir sorun olarak kabul etmeye başlamıştır. Buna paralel olarak Tillerson gelecek Başkan ile ayrılığa düşerek Paris iklim anlaşmasının bazı unsurlarını desteklediğini belirtmiştir.¹²⁵

117. Rebecca Morin, “McCain: Tillerson Relationship with Putin a ‘Matter Of Concern’”, *Politico*, 10 Aralık 2016.

118. Byron Tau, “Marco Rubio Joins Other GOP Senators Voicing Concern Over Rex Tillerson”, *The Wall Street Journal*, 13 Aralık 2016.

119. David Koenig, “Exxon CEO Says Russia Sanctions Aren't Affecting Business”, *The Associated Press*, 28 Mayıs 2014.

120. Daniel Gilbert, “Sanctions Over Ukraine Put Exxon at Risk”, *The Wall Street Journal*, 11 Eylül 2014.

121. Steven Mufson, “Profits Are Down at Exxonmobil, But Don't Cry for CEO Rex Tillerson”, *The Washington Post*, 29 Nisan 2016.

122. Steve Coll, “Rex Tillerson, From a Corporate Oil Sovereign to the State Department”, *The New Yorker*, 11 Aralık 2016.

123. Blake Hounshell, “Rex Tillerson's 3 a.m. Phone Call”, *Politico*, 14 Aralık 2016.

124. Ben Hubbard, Dionne Searcey ve Nicholas Casey, “Under Rex Tillerson, Exxon Mobil Forged Its Own Path Abroad”, *The New York Times*, 13 Aralık 2016.

125. Greg Sargent, “Trump's Pick for Secretary of State Backs the Paris Climate Deal Trump Would Scrap”, *The Washington Post*, 13 Aralık 2016.

Ancak bunu yaparken bu meseleye küresel yoksulluk gibi sorunlar karşısında daha az önem verdiği izlenimini uyandırmıştır.¹²⁶

Ancak tüm bunların ötesinde Tillerson'ın seçilmesi ABD dış politikasının geleceğine dair pek çok noktayı belirsiz bırakmaktadır. Tillerson'ın çıkar çatışmalarına göre hareket etmesine muhtemel gözüyle bakılmaktadır. Ayrıca kendisinin enerji ve petrol dışındaki dış politika meseleleriyle ilgili çok az kayıtlı açıklaması bulunmaktadır. Geçmişte yabancı liderlerle çalışmış olması elbette bu pozisyonda kendisine fayda sağlayacaktır. Ancak geçmiş deneyimlerinde bir devlet temsilcisi değil şirket yöneticisi olarak çalışmıştır. Tillerson'ın yönetimde ne kadar nüfuzu olacağı da henüz belirli değildir. Trump'ın önceki favorilerinde hayal kırıklığına uğraması üzerine Robert Gates ve Condoleezza Rice'in Tillerson'ı önerdikleri belirtilmektedir.¹²⁷ Trump tanıştıktan kısa bir süre sonra Tillerson'ı seçecek kadar kendisinden etkilenmiş olsa da Tillerson'ın diğer danışmanlara –örneğin kampanyanın başından bu yana Trump'ın yanındaki olan Flynn'e– nazaran ne ölçüde etkili olacağını önümüzdeki dönem gösterecektir.¹²⁸

SONUÇ

Donald Trump zaman zaman tartışmalı ve şaşırtıcı bir aday olmuş olsa da kampanyasında öne çıkardığı birtakım değişmez ana çizgiler

126. Matt Daily, "Exxon CEO Calls Climate Change Engineering Problem", Reuters, 27 Haziran 2012.

127. Michael Kranish, Anne Gearan, Dan Balz ve Philip Rucker, "Trump Wasn't Happy with His State Department Finalists. Then He Heard a New Name.", *The Washington Post*, 13 Aralık 2013.

128. Peter Nicholas, Michael C. Bender ve Carol E. Lee, "How Rex Tillerson, a Late Entry to Be Secretary of State, Got Donald Trump's Nod", *The Wall Street Journal*, 14 Aralık 2016.

mevcuttur. Trump yönetimi büyük bir ihtimalle uluslararası ilişkilere yeni bir yaklaşım getirmeye odaklanacak, müttefiklere karşı daha katı bir tutum benimseyip Rusya gibi rakiplere el uzatacak ve Çin ile İran'a yönelik sert bir tavır alacaktır. Trump ayrıca iç işleriyle alakalı birkaç meseleyi de kampanyasında öne çıkarmıştır. Bunlar arasında göçmenlik uygulamalarının katılaştırılması ve Uygun Bakım Yasası gibi sosyal politikalara yeni bir yön verme vaatleri de bulunmaktadır.

Trump yönetimi büyük bir ihtimalle uluslararası ilişkilere yeni bir yaklaşım getirmeye odaklanacak, müttefiklere karşı daha katı bir tutum benimseyip Rusya gibi rakiplere el uzatacak ve Çin ile İran'a yönelik sert bir tavır alacaktır.

Trump'ın aday gösterdiği kişiler onun ne gibi politikalar izleyeceğine yönelik birtakım sinyaller vermektedir. Kabine adayları Cumhuriyetçi müesses nizamdan birtakım isimleri, muhafazakar ideologları ve çok az hükümet tecrübesi bulunan özel sektör yöneticilerini içinde bulunduran eklektik bir yapı oluşturmaktadır. Kabine üyelerinin çoğu ABD ordusu, NATO, Rusya ve İslam gibi başlıklarda benzer fikirleri paylaşmaktadırlar. Ancak içlerinden bazılarının kampanya söylemine doğrudan ters düşen fikirleri benimsedikleri de görülmektedir. Dış politikayı hangi fikirlerin yönlendireceği henüz netleşmemiştir. Ancak Trump kabinesinin ABD siyasetindeki statükoyu radikal bir biçimde değiştirme yollarını aradığı açıkça görülmektedir.

Bu analizde ABD başkanı seçilen Trump'ın oluşturacağı kabine için atadığı ya da aday gösterdiği kişiler incelenecektir. Trump kabinesi birçok farklı eğitim ve meslek gruplarından kişilere yer vermektedir. Bunlar arasında Trump gibi siyasi tecrübesi az isimler bulunurken, uzun yıllar devlet hizmetinde çalışmış tecrübe sahibi isimler de mevcuttur. Trump'ın geçiş süreci ayrıca kızı Ivanka ve damadı Jared Kushner'ın ABD dış politikasını yönlendirmede önemli rol oynayabileceklerini göstermiştir. Trump'ın kızı Ivanka şimdiden birçok üst düzey toplantıda yer almıştır. Farklı profillerden oluşan bu ekibin Beyaz Saray politikalarını nasıl etkileyeceğini ise zaman gösterecek.

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • KAHİRE

---

www.setav.org